



Društvo slovenskih avdiovizualnih igrancev  
Kersnikova 12, 1000 Ljubljana

e info@drustvodsi.si  
w drustvodsi.si

**Društvo slovenskih avdiovizualnih igrancev**  
**Predsednik Sebastian Cavazza**  
**Kersnikova 12**  
**1000 Ljubljana**

Direktorat za notranji trg  
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO  
Generalna direktorica mag. Karla Pinter  
Kotnikova ulica 5  
1000 Ljubljana

**ZADEVA:** komentar na objavljena pisna stališča glede prenosa Direktive (EU) 2019/789 in Direktive (EU) 2019/790 s področja avtorskega prava v slovenski pravni red

Spoštovani,

v nadaljevanju kot odziv na vaš poziv z dne 5.6.2020 posredujemo komentar na objavljena pisna stališča glede prenosa Direktive (EU) 2019/789 in Direktive (EU) 2019/790 s področja avtorskega prava v slovenski pravni red.

Pozivu Društva slovenskih režiserjev k čim prejšnji implementaciji direktiv se pridružujemo tudi v Društvu slovenskih igrancev, saj smo glede na izjemno povečano uporabo avdiovizualnih del najbolj prizadeta kategorija imetnikov pravic, ki ne dobiva primernih in pravičnih nadomestil iz naslova uporabe del, v katerih nastopamo.

Že bežen pregled pobud, ki so bile poslane v preteklih letih vsakič, ko smo imeli priložnost sodelovati v javnih razpravah ob odpiranju avtorske zakonodaje, jasno kaže na glavno anomalijo: **igranci smo pri nadomestilih iz naslova sorodnih pravic v primerjavi s kolegi iz drugih držav (pa tudi v primerjavi z drugimi izvajalci v Sloveniji, npr. glasbenimi izvajalci) zakonsko izrazito diskriminirani.** Glede na določbe (zastarelega) zakona uživamo zgolj eno kolektivno pravico in sicer pravico do nadomestila za privatno ali drugo lastno reproduciranje, pa še ta je zadnjih 30. let tudi dejansko 'živela' zgolj nekaj let.

**Taka neenaka obravnava istovrstnih (in celo istih) imetnikov pravic je neprimerna in krivična.** Je pa z malo politične volje in strokovnega objektivnega pozitivnega v prihodnost naravnane pogleda relativno hitro rešljiva. Če so zmogli v npr. Španiji in Srbiji, na Poljskem, ter celo v Mongoliji, Severni Makedoniji in na Kosovu\*), smo prepričani, da zmoremo tudi v Sloveniji<sup>1</sup>.

Na Društvu slovenskih igrancev zato predlagamo sledeče spremembe in dopolnitve Zakona o avtorski in sorodnih pravicah:

---

1 [http://www.aepo-artis.org/usr/files/di/fi/8/AEPO-ARTIS-Study-Performers%E2%80%99-Rights-in-International-and-European-Legisla\\_2020316942.pdf](http://www.aepo-artis.org/usr/files/di/fi/8/AEPO-ARTIS-Study-Performers%E2%80%99-Rights-in-International-and-European-Legisla_2020316942.pdf)



## 1.

Pravica retransmisije obsega kompleksno materijo, saj vsebuje dve fazi prenosa programskih signalov z varovanimi vsebinami: a) prvotni prenos in b) nadaljnji prenos (retransmisijo). Vsaka faza mora potem izpolnjevati še različne subjekte, zahteve, prepovedi, variante itd., zaradi česar je primerna formulacija velik zakonodajno-tehnični izziv. Primer takih težko preglednih in dolgoveznih formulacij predstavlja Direktiva SatCab II.

Predlagani člen na novo ureja materialno avtorsko pravico retransmisije, tako da celovito združi področji obeh Direktiv SatCab I in SatCab II. Obenem upošteva tudi relevantni člen 11<sup>bis</sup>(1)(ii) *Bernske konvencija za varstvo književnih in umetniških del*. Pri tem skuša predlog bolj sistematsko in pregledno predelati in predstaviti dolgovezne evropske formulacije iz obeh Direktiv. V skrbi za tehnološko nevtralnost se tako v zakonskem besedilu, kot tudi v tej obrazložitvi po možnosti izogibamo opisu bolj ali manj novih tehnologij na tem področju, saj že v nekaj letih veliko njih najbrž ne bo več relevantnih.

Prvi odstavek predlaganega člena implementira člena 2(3) in 8.1. dosedanje Direktive ter člene 2(2), 4.1. in 9 nove Direktive. - Določa osnovno jedro pravice retransmisije kot izključne materialne avtorske pravice (člen 8.1. dosedanje in 4.1. nove Direktive). Pri tem izhaja iz člena 2(3) dosedanje Direktive, ki ga v skladu s členoma 2(2) in 9 nove Direktive posodobi zaradi zagotovitve tehnološke nevtralnosti po obeh Direktivah (»ne glede na to, kako ta operater pridobi od nje programske signale za ta namen«). Besedilo predloga skuša, jasneje od obeh Direktiv, razlikovati med prvo (prvotni prenos) in drugo (retransmisija) fazo te uporabe, tako da ju deloma razbremeni njihovih opisov, ki jih preloži na drugi odstavek. Uvaja nov pojem »operaterja retransmisije«, ki je seveda druga oseba od prvotne RTV organizacije.

Drugi odstavek implementira preostali del členov 2(2), 2(3) in 7. člen ter 14. uvodno izjavo nove Direktive. Opiše značilnosti in prepovedi obeh faz te pravice iz prvega odstavka in pove, kdaj sta veljavni (upoštevni) in pod katerimi pogoji. S tem razbremeni osnovno definicijo iz prvega odstavka, ki je v novi Direktivi dolgovezna in tako zapletena, da ji je težko slediti. V tem odstavku je uzakonjena bistvena nadgradnja dosedanje Direktive in veljavnega ZASP, t.j. razširitev retransmisije na razna omrežja oz. na storitev dostopa do interneta: ta v prvi fazi (prvotni prenos) ni dovoljena, v drugi pa le v upravljanem okolju. S tem v zvezi je sklicevanje na razne tehnologije teh storitev in uredbe, ki jih urejajo, nepotrebno, saj že v nekaj letih po vsej verjetnosti ne bodo več relevantne. Pomembna je splošna klavzula o »upravljanem okolju, v katerem je zagotovljena varna retransmisija pooblaščenim uporabnikom«, ki naj pokrije vse vrste sedaj znanih in bodočih neznanih tehnologij za retransmisije varovanih vsebin. Pri tem so bistveni znaki upravljanost, varnost, pooblaščenost. Med značilnostim prvotnega prenosa v predlogu člena ni zahtevano, da ta prenos prihaja iz druge DČ. S tem je implementiran 7. člen nove Direktive, saj pravila prenovljene pravice retransmisije veljajo tako za razmerja med DČ kot tudi znotraj posamične DČ (slednje je v Sloveniji veljalo že doslej).

Tretji odstavek prenaša v slovenski pravni red 2(4) člen in 8.1. člen nove Direktive in njene ustrezne uvodne izjave, saj ureja nov pravni inštitut neposrednega oddajanja. Ker izpolnjujeta znake retransmisije, sta upoštevani obe njegovi varijanti: čista oblika (*pure direct injection*), pri kateri prvotni prenos RTV organizacije ni dostopen javnosti (20. uvodna izjava); in paralelna oblika (*parallel direct injection*), kjer RTV organizacija prenaša svoje signale neposredno javnosti, sočasno pa tudi operaterju retransmisije (21. uvodna izjava). V obeh primerih pa jih operater retransmitira javnosti. Slovenski prevod pojma »direct injection« v Direktivi je sicer logično in avtorskopravno neustrezen (pravilnejši bi bil npr. »neposredno napajanje«), a je iz formalnih razlogov obdržan v tem predlogu. Ta odstavek predloga skuša, kolikor je mogoče, razrešiti ne dovolj premišljene rešitve evropskega zakonodajalca, ki so bile sprejete naknadno in brez običajnih predhodnih strokovno/demokratskih postopkov.



Tako je neposredno oddajanje z uvrstitvijo pod pravico retransmisije (točneje: med njene prvotne prenose) kot pravni inštitut dobil svoje »domovanje« oz. je razrešena njegova pravna kvalifikacija.<sup>2</sup> S tem je zlasti preprečeno, da bi se obravnaval kot neka »nova pravica«. Za njegovo uvrstitev pod retransmisijo govori več tehtnih in izrecno zapisanih razlogov v novi Direktivi: **a)** Njena izrecna referenca na neposredno oddajanje v 2. stavku 14. uvodne izjave, ki sicer obravnavava retransmisijo in podrobneje razlaga tehnologije in načine obeh faz retransmisije; pri tem pa neposredno oddajanje izrecno uvršča v njeno prvo fazo (t.j. med prvotne prenose). **b)** S tem v zvezi je pri neposrednem oddajanju tudi izpolnjen pogoj »namen prenašanja javnosti«, ki je bistven za pravico retransmisije; na prvi pogled pri neposrednem oddajanju zmoti, da »*nosilni signali programa med prenosom niso dostopni javnosti*« (2(4) člen nove Direktive), medtem ko morajo biti (v okviru pravice retransmisije) pri vsakem prvotnem prenosu programi »*namenjeni za sprejem s strani javnosti*«, (2(2) člen nove Direktive). Ta namen prenosa pa je izkazan tudi pri neposrednem oddajanju (čeprav je nejavno), saj se s tem namenom prenaša operaterju, ki ga tudi realizira. **c)** Direktiva tudi pri paralelnem neposrednem oddajanju, ki mu sledi prenos po tretjih organizacijah, za slednjega napotuje na uporabo pravil o retransmisiji po obeh Direktivah (gl. 21. uvodno izjavo). **d)** Še močnejši pa je napotek nove Direktive v 2. odstavku 8. člena, ki distributerje signalov kar dvakrat potiska pod inštitut retransmisije po obeh Direktivah: najprej s smiselno uporabo glavnih členov o retransmisiji (4-6 nove Direktive), potem pa še s sklicevanjem na tehnična sredstva (zopet) retransmisije po členu 1(3) dosedanje in členu 2(2) nove Direktive. **e)** Temu ustrezno nova Direktiva v 5. in 6. stavku 20. uvodne izjave ugotavlja podobnosti med operaterji retransmisije in distributerji signalov, in **f)** jim zato ponuja, preko držav članic (DČ), da »... *lahko za svoje prenose izkoriščajo mehanizem obveznega kolektivnega upravljanja pravic na enak način in v enakem obsegu kot operaterji storitev retransmisije za retransmisije, ki jih zajemata Direktiva 93/83/EGS in ta direktiva.*« To je tudi prav, saj sta oba igralca (distributer signalov in operater retransmisije) soočena z individualno neobvladljivim številom pravic in njihovih imetnikov. Za to pa tudi v končni fazi gre v celotni zgodbi: da se vsem udeležencem olajša urejanje pravic (1. člen, 1. uvodna izjava nove Direktive). Zato je distributer signalov v tem členu izenačen z operaterjem retransmisije.

Razmerja glede pridobivanja pravic in plačil so v novi Direktivi in predlogu tega člena jasna: šteje se, da RTV organizacija in operater retransmisije sodelujeta v tem enotnem dejanju priobčitve javnosti, za katerega morata oba pridobiti dovoljenje imetnikov pravic (8.1. člen) in jim oba poravnati primerna nadomestila v sorazmerju z deležema njune uporabe del (4. stavek 20. uvodne izjave).

Četrti odstavek ureja paralelno neposredno oddajanje. Pravila o pridobivanju pravic in sorazmernih plačilih veljajo tudi za to obliko, vendar le glede odnosa pri retransmisiji obeh udeležencev. Neposreden prenos signalov javnosti, ki ga (tudi) opravi RTV organizacija, pa slednja itak ureja posebej.

Kot dosedanja, tudi nova Direktiva zahteva za dejanja klasične retransmisije obvezno kolektivno upravljanje (drugi pododstavek 4.1. člena nove Direktive; 15. in 16. uvodna izjava); za dejanja neposrednega oddajanja pa ga državam članicam dopušča (8. člen, drugi odstavek; 20. uvodna izjava, 6. stavek). V obeh primerih obstaja tudi izjema tega pravila za lastna oddajanja RTV organizacij. Priporočljivo je, da se fakultativna možnost pri neposrednem oddajanju izkoristi, saj olajšuje urejanje pravic, kar je namen celotne Direktive (gl. njen 1. člen in 7. uvodno izjavo). To bo treba urediti z ustrezno referenco v 9. členu ZKUASP oz. z brisanjem besede »kabelsko« v tem členu.

Predlog tega člena opušča dosedanjo omejitev pravice radiodifuzne retransmisije iz 2. točke dosedanjega 31. člena ZASP (pri številu do 100 kabelskih priključkov ta pravica ni obstajala). Razlogov za brisanje te določbe je več: ta omejitev pri retransmisiji iz drugih držav ni dopustna (upoštevano že dosedaj); njena uvedba in obseg v obliki omejitve kot »*uporaba v določenih drugih manj pomembnih primerih*« sta pravno sporna tako po InfoSoc Direktivi (člen 5.3.(o)) kot tudi po Bernski konvenciji (člen 9(2)); v praksi je bila večina takih

<sup>2</sup> S takšno kvalifikacijo, t.j. (kabelske) retransmisije, jo je predlagal Evropski parlament, gl. *Tambiama Madiaga*, Regulating online TV and radio broadcasting, EPRS European Parliamentary Research Service, str. 10, april 2018.



malih kabelskih omrežij priključenih k večjim kabelskim operaterjem.

Zato predlagamo, da se 31. člen spremeni tako, da se glasi:

**Pravica radiodifuzne retransmisije**

**31. člen**

**(1) Pravica radiodifuzne retransmisije je izključna pravica do sočasne, nespremenjene in neskrajšane retransmisije nekega prvotnega prenosa radijskih ali televizijskih programskih signalov z delom, če to retransmisijo izvaja druga oseba od prvotne RTV organizacije (v nadaljevanju operater retransmisije), ne glede na to, kako ta operater pridobi od nje programske signale za ta namen.**

**(2) Prvotni prenosi in retransmisije iz prejšnjega odstavka so veljavni le, če so namenjeni javnosti, izvajajo pa se lahko brezžično (vključno s satelitom) ali po žici (vključno s kablom, mikrovalovnim ali drugim sistemom). Storitve dostopa do svetovnega spleta (interneta) niso veljavni prvotni prenosi, kot retransmisije pa so te storitve veljavne le, če se izvajajo v upravljanem okolju, v katerem je zagotovljena varna retransmisija pooblaščenim uporabnikom.**

**(3) Predmet pravice radiodifuzne retransmisije po tem členu je tudi priobčitev javnosti, pri katerem RTV organizacija izvaja prvotni prenos svojih programskih signalov brez dostopa javnosti operaterju retransmisije, ki ni RTV organizacija (čisto neposredno oddajanje), slednji pa te signale retransmitira javnosti. Šteje se, da RTV organizacija in operater retransmisije sodelujeta v tem enotnem dejanju priobčitve javnosti, za katerega morata oba pridobiti dovoljenje imetnikov pravic in jim oba poravnati primerna nadomestila v sorazmerju z njuno uporabo del.**

**(4) Za razmerje pri retransmisiji programskih signalov med RTV organizacijo in operaterjem retransmisije veljajo njune obveznosti iz prejšnjega odstavka tudi v primeru, ko RTV organizacija poleg čistega neposrednega oddajanja tudi sama neposredno prenaša svoje programske signale javnosti (paralelno neposredno oddajanje).**

2.

**V 121. členu se doda nova 5. točka (ostale se ustrezno preštevilčijo), ki se glasi:**

**»5. radiodifuzne retransmisije fonograma in videograma s svojo izvedbo;«**

S predlagano dopolnitvijo 121. člena ZASP se implementirata Direktiva (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta ter in Pekinška pogodba o avdiovizualnih izvedbah.

Izvajalcem se s predlagano spremembo dodeli še pravica do radiodifuzne retransmisije. S tem izvajalci pridobijo enak položaj glede nabora svojih materialnih pravic, kot ga uživajo avtorji.

3.

**Doda se nov 121a. člen, ki se glasi:**

**»Pravica do primerne in sorazmernega nadomestila izvajalcev  
121a. člen**

**(1) Izvajalec ima pravico do primerne in sorazmernega nadomestila za vsakokratno javno**



***priobčitev videograma z njegovo izvedbo.  
(2) Izvajalec se pravici iz prejšnjega odstavka ne more odpovedati.«***

S predlaganim 121.a členom ZASP se implementira 18. člen Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Direktiva govori o pravici do primerne in sorazmerne nadomestila tako za avtorje, kot za izvajalce, zato na Društvu slovenskih igralcev menimo, da gre za ključno določbo te direktive, ki bo Slovenijo končno postavila ob bok primerljivim državam članicam EU in zagotovila ustrezno zaščito pravic igralcev.

Ker smo igralci vedno najšibkejša stranka v pogodbenem razmerju je edino pravilno, da nas zakon zaščiti z neodpovedljivostjo pravice. Zgovoren primer je serija Prijatelji (Friends), ki na raznih platformah generira za milijardo dolarjev prometa vsako leto. V času snemanja so bili glavni igralci dobro ozaveščeni in so si izborili individualne (!) pogoje, tako da danes vsak od njih na leto za tovrstno uporabo prejme 20 milijonov dolarjev. Zdi se veliko, a še vedno komu ostane 900 milijonov. A Prijatelji so, žal, izjema, ki potrjuje pravilo, da 99 odstotkov igralcev od take uporabe nima nič, saj dokazano individualno uveljavljanje teh pravic v praksi ne deluje.

4.

***Za 122.c členom se doda novi 122.d člen, ki se glasi:***

***»Preklic prenosa pravic v zvezi z videogramom  
122.d***

***(1) Izvajalci izvedb na videogramu lahko preko skupnega zastopnika zahtevajo preklic prenosa svojih izključnih pravic, če filmski producent v 50 letih od zakonite izdaje videograma ali, če ta ni bil izdan, v 50 letih od njegove zakonite priobčitve javnosti, ni v zadostni količini ponudil primerkov videogramov za prodajo ali jih po žici ali brezžično ni naredil dostopne javnosti na način, ki omogoča posameznikom dostop do njih s kraja in v času, ki ju sami izberejo.***

***(2) V primeru iz prejšnjega odstavka tega člena znaša dodatni rok iz tretjega odstavka 83. člena tega zakona eno leto.***

***(3) Če filmski producent v roku iz prejšnjega odstavka ne izvede obeh načinov izkoriščanja, lahko izvajalci uveljavijo preklic pogodbe o prenosu materialnih pravic ali pa prekličejo izključnost licence ali pogodbe o prenosu pravic.«***

S predlaganim 122.c členom ZASP se implementira 22. člen Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Na isti način, kot to lahko zahtevajo izvajalci na fonogramih že sedaj, se pravica implementira tudi za izvajalce na videogramih. Na ta način se popravi neenak položaj izvajalcev in se omogoča enakopravnost med izvajalci na videogramih in fonogramih. Igralci namreč moramo imeti ustrezne vzvode za zagotavljanje uporabe naših izvedb.

5.

***V 127. členu se v 2. stavku za besedo »fonogramu« doda besedi »ali videogramu« in v 3.***



### **stavku se za besedo**

S predlagano spremembo 127. člen ZASP se izenači trajanje pravic za izvajalce izvedb na fonogramih in videogramih.

Za neenako stanje namreč ni utemeljitev, zakonske podlage ali drugih razlogov, zato je nujno, da se izenači položaj izvajalcev na fonogramih in videogramih.

...

Kolektivno upravljanje je za igralce prav gotovo najučinkovitejša oblika upravljanja pravic, saj zlasti najšibkejšim in najranljivejšim členom v ustvarjalni verigi omogoča edino ustrezno pravno varnost. Istočasno pa na drugem koncu uporabnikom omogoča enostavno ureditev pravic na enem mestu.

Združenje evropskih organizacij izvajalcev (AEPO-ARTIS) je lani decembra v Bruslju pripravilo letni seminar na temo Zaščita izvajalcev v prihodnosti<sup>3</sup>. Seminarja so se udeležili tudi najvidnejši strokovnjaki s področja avtorske zakonodaje, predstavniki Evropske komisije, Evropskega parlamenta in predstavniki Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO). Prisotni izvajalci so znova opozorili na premajhno zaščito, ki so jo deležni, s čimer so se strinjali tudi pravni strokovnjaki.

Kot je na odmevni okrogli mizi dejala profesorica avtorskega prava na Max Planck Institute in svetovalka Evropske komisije Silke von Lewinski, je **kolektivno upravljanje pravic edini učinkovit način za implementacijo 18. člena Direktive o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu**. Ta med drugim predvideva neodtujljivo pravico do nadomestila. Na okrogli mizi so poleg Von Lewinske sodelovali še nekateri drugi svetovni strokovnjaki s področja avtorskega prava, in sicer profesorica Raquel Xalabarder (vodja katedre za intelektualno lastnino na katalonski univerzi UOC), profesor Martin Kretschmer (profesor na univerzi v Glasgowu in direktor CREATE Centre) in profesor Andre Lucas (univerza v Nantesu).

Profesorica Xalabarderjeva je ocenila, da je **uzakonitev neodtujljive pravice** do nadomestila, ki je kolektivno upravljana, nujna. Le v tem primeru lahko ustvarjalcem **zagotovimo pravično nadomestilo**, je dejala. Xalabarderjeva je sicer avtorica odmevne študije o pomenu uvedbe pravičnega nadomestila, katero prilagamo in v kateri je zapisala, da je zakonitev neodtujljive in neodpovedljive pravice do nadomestila za avdiovizualne avtorje – in to velja tudi za igralce – kompatibilna z mednarodnimi sporazumi, mednarodno zakonodajo in direktivami EU. Sama uvedba pa je nujna zaradi vse hitrejšega razvoja avdiovizualnega sektorja in bliskovite rasti uporabe digitalnih del. Študija ugotavlja, da je uvedba novih pravil igre na področju popravka pogodb in transparentnosti, ki jih predvidevajo nekatere države in nova EU direktiva, nujna, vendar ne bo zagotovila pravičnega nadomestila za avtorje. To je moč doseči le z zakonitvijo neodtujljive in neodpovedljive pravice do nadomestila, ki pa mora v zakonu imeti zapisane nekatere zaveze.

V Društvu slovenskih igralcev nas vodi načelo, da morajo **vsii imetniki sorazmerno participirati na prihodkih, ustvarjenih z uporabo del**. To je namreč osnova za nadaljnje ustvarjanje, česar se v Sloveniji zaradi omejenega kadrovskega bazena in majhnega, jezikovno omejenega trga, (pre)dobro zavedamo. Slovenski avdiovizualni avtorji, izvajalci in producenti so (še vedno) v zelo slabem in podrejenem položaju v primerjavi z ustvarjalci na glasbenem ali literarnem področju.

**Tudi v Društvu slovenskih avdiovizualnih igralcev zavzemamo za kolektivno upravljanje svojih pravic** in v nadaljevanju podajamo tudi predloge sprememb Zakona o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic (ZKUASP).

3 <http://www.aepo-artis.org/en/news/detail/-173-1>



Hkrati igralci opozarjamo, da je potrebno ZKUASP prilagoditi tako, da slovenski imetniki pravic ne bomo diskriminirani v primerjavi s kolegi iz tujine. Ena od ugotovitev študije Inštituta za avtorsko pravo namreč kaže, da postopki za izdajo dovoljenj za kolektivno upravljanje v Sloveniji potekajo nerazumno dolgo. Igralci smo pri tem še posebej prikrajšani, saj smo npr. na dovoljenje za edino pravico, ki se je do sedaj upravljala kolektivno, čakali kar 10 let.

V zvezi z zgoraj navedenim, so konkretni predlogi Društva slovenskih avdiovizualnih igralcev sledeči:

6.

***V 9. členu ZKUASP se v 4. točki črta beseda »kabelsko« in za 5. točko doda nova 6. točka, ki se glasi:***

***»pravico do primernega in sorazmernega nadomestila iz 121.a člena ZASP«***

S predlagano spremembo 9. člena ZKUASP se implementirata Direktiva (EU) 2019/789 Evropskega Parlamenta in Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Sprememba omogoča kolektivno upravljanje vseh oblik retransmisije ter hkrati nove pravice do pravičnega in sorazmernega nadomestila, ki ga avtorjem in izvajalcem priznava Direktiva 2019/790.

...

V nadaljevanju podajamo še predloge za spremembe in dopolnitve ostalih členov, ki se neposredno ne tičejo igralcev, vendar so ključni za celostno ureditev pravic.

Pri pripravi predlogov sprememb smo tesno sodelovali z Društvom slovenskih režiserjev in Zvezo društev slovenskih filmskih ustvarjalcev ter naprošamo zakonodajalca, da smiselno upošteva tudi njihove predloge, s katerimi smo v celoti seznanjeni in jih podpiramo. Naši predlogi sprememb in dopolnitev se vežejo na predloge sprememb in dopolnitev, ki se tičejo avtorjev, zato je za celostno ureditev potrebno upoštevati predloge vseh deležnikov v AV industriji, še posebej avtorjev in izvajalcev, ki jih direktiva 2019/790 neposredno naslavlja.

Ključni predlogi so:

***»Zavezanci za plačilo primernega in sorazmernega nadomestila  
XX. člen«***

***(1) Zavezanci za plačilo nadomestila iz prejšnjega člena so vsakokratni uporabniki avtorskih del, ki končnemu uporabniku omogočajo konzumacijo teh avtorskih del (npr. ponudniki storitev deljenja vsebin na spletu, operaterji retransmisije idr.) .***

***(2) Višina nadomestila in način njegovega izplačila ter poročanja se določi s sporazumom, ki ga za vsako kategorijo uporabnikov sklenejo organizacije za kolektivno upravljanje pravic ali neodvisni subjekti za upravljanje.«***

S predlagano spremembo ZASP se implementira 1. odstavek 18. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Primerno in sorazmerno nadomestilo se mora upravljati kolektivno, saj posamezniki (igralci) nimajo sredstev za sodno preganjanje ne-plačnikov. Ravno s tem namenom obstajajo kolektivne organizacije, zato je edino



logično, da to pravico upravljajo le-te. To zagotavlja visok nivo pravne varnosti ne le ustvarjalcem, temveč tudi uporabnikom varovanih avtorskih del.

7.

**V 77. člen se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:**

**(3) Šteje se, da je ponudnik storitev deljenja vsebin na spletu, ki omogoča priobčitev avtorskih del javnosti, s sklenitvijo pogodbe o prenosu pravic pridobil tudi pravico za dejanja priobčitve javnosti svojih uporabnikov, če ti delujejo na nekomercialni podlagi ali kadar njihova dejavnost na spletu ustvarja neznatne prihodke.**

S predlagano dopolnitvijo 77. člena ZASP se implementira 2. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Gre za domnevo prenosa pravic pri t.i. odprtih spletnih platformah, na katere lahko vsebino naložijo tudi njeni uporabniki (t.i. »user generated content«). S to domnevo se regulira do sedaj najbolj sporne spletne platforme (npr. YouTube in Facebook), ki so se uspešno izogibale plačevanju nadomestil ustvarjalcem z izgovorom, da so avtorska dela naložili uporabniki sami in da platforme niso odgovorne za vsebino takšnega početja. V praksi se je to izkazalo za povzročanje velike škode imetnikom pravic, zato direktiva jasno določa to domnevo.

Za igralce so spletne platforme pomembni dejavniki za prihodnje prihodke, saj se vse večji delež vsebin uporablja prav na takšnih platformah. Podatki so zgovorni: v Sloveniji je bila zadnji teden marca gledanost kar 54 odstotkov višja od povprečja zadnjih treh let. Netflix je v prvem letošnjem četrtletju dosegel najboljše četrtletne rezultate v zgodovini. V omenjenem obdobju je podjetje dobilo skoraj 16 milijonov novih naročnikov. Največ, kar 15 odstotkov, svetovnega internetnega prometa odpade na Youtube. Sledi mu Netflix, ki generira kar 11 odstotkov svetovnega internetnega prometa. Na mobilnih omrežjih sta si Youtube in Netflix odrezala še večji kos pogače. Na Youtube odpade kar 35 odstotkov svetovnega internetnega prometa na mobilnih omrežjih, na Netflix pa 15 odstotkov. In še bi lahko naštevali. Podrobnejši podatki so objavljeni na spletnem mestu Aipa<sup>4</sup>. Da so spletne platforme z avdiovizualnimi vsebinami v izjemnem naletu, kaže podatek, da so med desetimi največjimi generatorji celotnega internetnega prometa v ZDA kar štirje ponudniki avdiovizualnih vsebin, poleg Netflixa še Amazon Prime, Hulu in Disney+.

8.

**Za sedmim poglavjem se doda novo sedmo a poglavje:**

**»POSEBNE DOLOČBE O SPLETNIH STORITVAH**

**Spletne storitve  
175a. člen**

**Ponudnik storitev deljenja vsebin na spletu izvaja dejanje priobčitve javnosti vključno z dajanjem na voljo javnosti, kadar javnosti omogoči dostop do avtorsko varovanih del ali drugih**

<sup>4</sup> <http://www.aipa.si/sl/Novice/2020/Maj/Na-YouTube-in-Netflix-odpade-ze-vec-kot-cetrtnina-svetovnega-internetnega-prometa%21>; <http://www.aipa.si/sl/Novice/2020/Maj/Spletno-piratstvo-v-casu-koronakrize-dobilo-nov-zagon>; <http://www.aipa.si/sl/Novice/2020/Junij/Postaja-kino-obcinstvo-novo-piratsko-obcinstvo>





**varovanih predmetov varstva, ki jih na strežnik naložijo njegovi uporabniki, za kar mora pridobiti predhodno dovoljenje imetnikov pravic.**

S predlagano dopolnitvijo 175.a člena ZASP se implementira 1. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

9.

**Nedovoljena uporaba  
175b. člen**

**(1) Če ponudnik storitev deljenja vsebin na spletu nima dovoljenja za uporabo varovanih del in drugih predmetov varstva z dejanji priobčitve javnosti, vključno z dajanjem na voljo javnosti, je odgovoren za nedovoljena dejanja priobčitve javnosti, razen, če dokaže, da :**

- si je po najboljših močeh prizadeval za pridobitev dovoljenja in
- si je po najboljših močeh in v skladu s skrbnostjo dobrega strokovnjaka prizadeval, da bi zagotovil nerazpoložljivost konkretnih varovanih del in drugih predmetov varstva, za katere so mu imetniki pravic zagotovili ustrezne in potrebne informacije, in v vsakem primeru
- je po prejemu zadostno utemeljenega obvestila imetnikov pravic nemudoma in brez odlašanja odstranil priglašena dela ali druge predmete varstva s svojih spletnih mest ali onemogočili dostop do njih, ter si po najboljših močeh prizadeval preprečiti prihodnja nalaganja na strežnik, v skladu z 2. alinejo tega odstavka člena.

**(2) Pri ugotavljanju, ali ponudnik storitev izpolnjuje svoje obveznosti iz prejšnjega odstavka, se glede na načelo sorazmernosti upoštevajo zlasti naslednji elementi:**

- vrsta, občinstvo in obseg storitev ter vrsta varovanih del ali drugih predmetov varstva, ki so jih na strežnik naložili uporabniki storitve, ter
- razpoložljivost ustreznih in učinkovitih sredstev in njihovih stroškov za ponudnike storitev.

S predlagano dopolnitvijo 175.b člena ZASP se implementirata 4. in 5. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

S to določbo se omogoča sankcioniranje nedovoljene uporabe varovanih del, ki je trenutno v praksi imetniki pravic niso mogli izvajati, spletne platforme pa so na ta račun beležile nepredstavljive dobičke, brez da bi imetnikom pravic plačale primerno in sorazmerno nadomestilo.

10.

**Nedovoljena uporaba novih ponudnikov  
175c. člen**

**(1) Novi ponudniki storitev deljenja vsebin na spletu so tisti, katerih storitve so bile javnosti v Evropski Uniji na voljo manj kot tri leta in katerih letni promet je manjši od 10 milijonov EUR.**

**(2) Novi ponudniki so odgovorni za nedovoljena dejanja priobčitve javnosti, vključno z dajanjem na voljo javnosti avtorsko varovanih del in drugih predmetov varstva, razen če dokažejo, da so:**

- si po najboljših močeh prizadevali za pridobitev dovoljenja;
- ob prejemu zadostno utemeljenega obvestila hitro onemogočili dostop do priglašanih del ali drugih predmetov varstva ali odstranili ta dela ali druge predmete varstva s spletnih mest.

**(2) Če povprečno število enkratnih obiskovalcev teh ponudnikov storitev v enem mesecu**



**presega 5 milijonov, izračunano na podlagi prejšnjega koledarskega leta, morajo novi ponudniki poleg pogojev iz prejšnjega odstavka, dokazati tudi, da so si po svojih najboljših močeh prizadevali preprečiti nadaljnja nalaganja priglašениh del in drugih predmetov varstva, za katera so imetniki pravic predložili ustrezne in potrebne informacije na strežnik.**

S predlagano dopolnitvijo 175.c člena ZASP se implementira 6. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

**Dovoljene izjeme  
175d. člen**

**(1) Ukrepi, ki jih sprejmejo ponudniki storitev deljenja vsebin na spletu v sodelovanju z imetniki pravic ne smejo posegati v uporabo izjem ali omejitev avtorske pravice, zlasti tistih, ki zagotavljajo svobodo izražanja uporabnikov.**

**(2) V skladu z zakonskimi omejitvami avtorske pravice, lahko uporabniki na strežnik naložijo in dajo na voljo javnosti vsebine, ki jih ustvarijo za posebne namene citiranja, kritike, ocene, karikature, parodije ali pastiša.**

S predlagano dopolnitvijo 175.d člena ZASP se implementira 7. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Implementacije tega člena onemogoča cenzuro interneta in je namenjena varnosti svobode izražanja uporabnikov interneta.

11.

**Pravica imetnika pravic do obveščенosti  
175e. člen**

**(1) Ponudniki deljenja vsebin na spletu so imetnikom pravic na njihovo zahtevo dolžni zagotoviti ustrezne informacije o vrsti in načinu sprejetih ukrepov glede preprečevanja nedovoljenih dejanj priobčitve javnosti (vključno z dajanjem na voljo javnosti).**

**(2) Ukrepi, ki bi lahko privedli do splošne obveznosti spremljanja uporabniških vsebin so prepovedani. Prepovedana je tudi identifikacija posameznih uporabnikov ter obdelava osebnih podatkov, v kolikor ni skladna z zakonom o varstvu osebnih podatkov in pravili Evropske unije.**

S predlagano dopolnitvijo 175.e člena ZASP se implementirata 8. in 9. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

12.

**Zahteva imetnikov pravic  
175f. člen**



**(1) Imetniki pravic lahko od ponudnikov storitev deljenja vsebin zahtevajo, da ti onemogočijo dostop do specifičnih del ali drugih predmetov varstva ali da se ta specifična dela ali drugi predmeti varstva odstranijo s platforme.**  
**(2) Imetniki pravic morajo svojo zahtevo ustrezno utemeljiti. Če je zahteva utemeljena, morajo ponudniki storitev deljenja vsebin sporne vsebine nemudoma in brez odlašanja odstraniti s strežnika ali onemogočiti dostop do teh vsebin.**

S predlagano dopolnitvijo 175.f člena ZASP se implementira 9. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

13.

**Pritožba uporabnikov  
175g. člen**

**(1) Uporabniki, ki so na strežnik naložili odstranjena avtorska dela ali druge predmete varstva ali do katerih dostopanje je bilo na zahtevo imetnika pravic onemogočeno, se lahko pritožijo ponudniku storitev deljenja vsebin.**  
**(2) Ponudniki storitev deljenja vsebin uporabnike obvestijo o splošnih pogojih poslovanja.**

S predlagano dopolnitvijo 175.g člena ZASP se implementira 9. odstavek 17. člena Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

14.

**V sedmem poglavju se oblikuje nov 2. oddelek: Alternativno reševanje sporov. Sedanji 2. oddelek postane 3. oddelek.**

**Za 166.c členom se doda nov 166.d člen, ki se glasi:**

**Alternativno reševanje sporov  
166d. člen**

**Morebitni spori glede avtorske in sorodnih pravic po tem zakonu se lahko rešujejo z uporabo sredstev alternativnega reševanja sporov. Z odločitvijo o sporu se lahko odloči tudi o morebitni odškodnini.**

S predlagano dopolnitvijo 166.c člena ZASP se implementirata 9. odstavek 17. člena in 21. člen Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Igralci predlagamo, da se alternativno reševanje sporov omogoči za vse spore glede avtorske in sorodnih pravic, saj bi na ta način lahko pohitrili in pocenili spore, hkrati pa še vedno obstaja možnost odločitve sodišča za spore, v katerih alternativno reševanje ni možno ali mogoče.



15.

**Za 166d. členom se doda nov 166e. člen, ki se glasi:**

**166e. člen**

**(dostop do avdiovizualnih del na platformah spletnih platformah videa na zahtevo in njihova razpoložljivost)**

**V pomoč strankam pri sklepanju sporazumov za prenos pravic za namen dajanja na voljo javnosti avdiovizualnih del in videogramov pri ponudnikih storitev deljenja vsebin na spletu na spletnih platformah se ustanovi neodvisni organ za izvajanje te dejavnosti, pri tem pa lahko sodelujejo in pomagajo tudi mediatorji.**

S predlagano dopolnitvijo 166.c člena ZASP se implementira 13. člen Direktive (EU) 2019/790 Evropskega Parlamenta in Sveta.

Spletne platforme so še vedno zelo fragmentirane in nedostopne, zato je pomembno, da se omogoči pomoč pri pogajanjih pod budnim očesom neodvisnega strokovnjaka, ki lahko zagotovi ustrezno spoštovanje pogajalskega procesa. Igralci, kot najšibkejši člen ustvarjalne verige, še posebej potrebujemo varstvo. V nasprotnem se naša pogajanja hitro sprevržejo v ultimat »vzemi ali pusti«.

16.

**V 188. členu se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:**

**»(2) Določbe tega zakona o primernih nadomestilih soavtorjev, avtorjev prispevkov, izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in filmskih producentov za retransmisijo njihovih avdiovizualnih del oz. videogramov se uporabljajo od ..... dalje.«**

Glede na to, da se sprememba nanaša na že obstoječi sistem ter uveljavljen zakon, je treba določiti začetek učinkovanja spremembe. Brez takega določila bi sprememba stopila v veljavo po izteku *vacatio legis*, kar pa bi bilo nepregledno (saj iz npr. prečiščenega besedila zakona ni razvidno, kdaj je posamezna sprememba stopila v veljavo, prav tako pa ni razvidno niti, kdaj je iztekel omenjeni *vacatio legis*), pri čemer bo določen čas potreben tudi za to, da se bodo tako imetniki pravic kakor tudi zavezanci za plačilo (operaterji retransmisije) pripravili na novo ureditev. Taka ureditev je tudi sicer primerna zaradi samega uveljavljanja pravic, saj se bo novi sistem začel na začetku obračunskega obdobja obstoječe in morebitnih novih kolektivnih organizacij.

...



Društvo slovenskih avdiovizualnih igralcev  
Kersnikova 12, 1000 Ljubljana

e info@drustvodsi.si  
w drustvodsi.si

Spoštovani,

menimo, da smo v teh 18. predlaganih spremembah in dopolnitvah zajeli najnujnejše oz. tisto minimalno, kar bo igralcem omogočalo primerno in pravično nadomestilo, to pa temelj za nadaljnje ustvarjanje avdiovizualnih del.

Ob tem naj opozorimo še na dejstvo, da mnoge študije – tudi priložena – kažejo na to, da je kolektivno upravljanje pravic učinkovitejše in ustrežnejše za obe strani – tudi uporabnike. Na našem društvu zagovarjamo kolektivno upravljanje z razširjenim učinkom, prav tako zagovarjamo monopolni položaj kolektivnih organizacij, saj praksa (in študije) ne samo pri nas, temveč tudi drugje kaže, da konkurenca zlasti imetnikom pravic prinese več škode, kot koristi.

Implementacija direktiv v našo zakonodajo ponuja izjemno priložnost, da v Sloveniji sistemsko uredimo področje. Društvo slovenskih avdiovizualnih igralcev želi biti aktiven del te zgodbe, zato prosimo, da nas o nadaljnjih korakih obveščate na naš e-naslov info@drustvodsi.si. Prav tako želimo, da nas vabite na javne razprave, ki bodo izvedene v okviru implementacije direktiv.

S spoštovanjem,

Sebastian Cavazza

Priloge:

- Študija Aepo-Artis
- študija prof. Raquel Xalabader
- povzetek študije prof. Raquel Xalabader
- študija IAP o učinkovitosti kolektivnih organizacij
- študija IPA o privatnem reproduciranju